

Tkalčić: Godišnjak društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije 21 (2017).

Tkalčić s objavljivanjem dvadeset i prvoga sveska ulazi u treće desetljeće postojanja. Ovaj svezak sastoji se od ukupno šest izvornih, preglednih i stručnih radova, dva prikaza knjiga, pravila, ljetopisa i popisa članova društva.

U prvom članku *Crkvena uprava i Ivanić u 13. i 14. stoljeću* Marko Jerković na temelju izvornoga gradiva crkvene provenijencije govori o razvoju (Kloštar) Ivanića, njegovoj vlasničkoj i društvenoj strukturi. Ivanić je tijekom srednjega vijeka bio posjed zagrebačkih biskupa i jedno od triju velika vlastelinstava. Njegov razvoj vezan je uz opću reformu Zagrebačke biskupije. Prvi poznati podatci o Ivaniću zabilježeni su 1246. u ispravi zagrebačkoga biskupa Stjepana II. (1225.-1247.). Biskupska uprava težila je koherentnosti svojih posjeda kako bi njima lakše upravljala. U prikazu nastanka složene upravljačke strukture donosi se poseban osvrt na model zakupnih predija. Razmatran je i razvoj ženskoga samostana i teškoće njegova opstanka, uprave nad ivanićkim župama i povlastice Ivanića.

Plemići Gregurovečki od Gregurovca – zaboravljeni stari hrvatski rod: Prilog rodoslovu istraživački je rad Pavla Mačeka koji u uvodnom dijelu daje informacije o zanemarenosti roda u hrvatskoj historiografiji. Rodoslov je obrađen na već uobičajen način. Istraživanjem je utvrđeno podrijetlo roda prema kojem Gregurovečki potječu iz zabočkoga plemićkog okruga, odakle su se u drugoj polovici 15. stoljeća iselili na posjed Gregurovec u župi Mihovljan. Nedugo zatim promijenili su svoj pridjevak *od Zaboka* u pridjevak *od Gregurovca*. Rod je postojao najmanje 400 godina u 13 naraštaja, a ugasio se smrću posljednjega člana sredinom 19. stoljeća. Uz pregled i popis 102 pripadnika roda dana su tumačenja društvenih uloga i rodbinske veze s drugim rodovima hrvatskoga plemstva, rodoslovna tabela, abecedni popis članova obitelji te grafički prikaz rodoslovlja. Budući da autor nije istražio relevantno gradivo iz Državnoga arhiva u Varaždinu, istraživanje ne smatra posve završenim.

U članku Siniše Lajnerta *Samoborska štedionica u Samoboru (1873.-1948.)* prikazan je ustroj i poslovanje Samoborske štedionice do njezine likvidacije. Prva pravila Samoborske štedionice odobrena su 13. veljače 1873., a štedionica je započela s radom 27. ožujka 1873. godine. Poslovanje štedionice obuhvaćalo je primanje novca na ukamaćenje, rad s vrijednosnim papirima, kupoprodaju deviza te davanje predujmova i zajmova na pokretnine i nekretnine. Početkom opće gospodarske krize 1931. došlo je do pada u poslovanju štedionice. Kontinuirani gubitci prisilili su ravnateljstvo štedionice da već 1934. zatraži olakšice temeljem Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika. Štedionica je tijekom 1930-ih i početkom 1940-ih uglavnom poslovala s gubitcima. Vezano uz plansku likvidaciju privatnih novčarskih zavoda na temelju rješenja Ministarstva

financija FNRJ od 8. siječnja 1947. završena je likvidacija Samoborske štedionice 17. srpnja 1948. godine.

Franjevački samostan i crkva svetog Petra u Cerniku tema je rada Gabrijele Baričić. Rad predstavlja cjelovitu sliku franjevačkoga baroknoga kompleksa. U njemu su dani podatci o Cerniku u vremenu i prostoru s osvrtom na 18. stoljeće, o prisutnosti i pastoralnom djelovanju franjevaca, povijesti gradnje samostana i crkve. Analizirana je arhitektura i stilske odlike građevina i barokne opreme. Čeverokrilni jednokatni samostan s klaustrom građen je u razdoblju od 1728. do 1768. godine. Arhitektonskim oblikovanjem i ostalim elementima tipičan je primjer franjevačke gradnje na prostoru ranonovovjekovne Slavonije. Barokna crkva sv. Petra građena je od 1736. do 1744., a sastoji se od prostora svetišta, broda, pročelja i zvonika. Autorica naglašava da je franjevačka sakralna barokna arhitektura obilježena skromnošću, jednostavnim i tradicionalnim arhitektonskim i tlocrtnim rješenjima te nesklona prihvaćanju baroknih novosti centralnih prostora. U djelomično sačuvanoj baroknoj opremi ističu se nekadašnji glavni oltar i propovjedaonica dar biskupa Jurja Branjuga, bočni oltari i skulpture pročelja. U ikonografskom pogledu crkvene opreme vidljiva je pripadnost franjevačkomu obrascu.

Jelena Glumac, Toni Ivetić, Ivana Jurčević, Ivona Kukić, Marija Mandić, Matko Mišak, Nikola Pažin, Valentina Radoš, Matea Šuljak, Rafaela Tasotti i Mirna Trinki skupina su autora članka *Horologia Wendelina Jägera u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*. U članku je obrađen pojam horologije, satovi kao novost srednjega vijeka, vrijeme nastanka prvih satova na području Hrvatske s naglaskom na satove i mehanizme Wendelina Jägera u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, koje su autori istraživali na terenu. Wendelin Jäger (1829.-1884.) potječe iz poznate urarske obitelji iz Kappla u Tirolu. U Hrvatskoj je angažiran na poticaj redovnica Družbe sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Zagrebu. U razdoblju od 1863. do 1880. opremio je devet crkvenih zvona svojim mehanizmima i bročanicima s kazaljka u Bjelovaru, Daruvaru, Karlovcu, Varaždinu, Zagrebu i trapističkom samostanu Marija Zvijezda kod Banja Luke.

Jasna Požgan objavljuje rad *Provedba agrarne reforme na posjedima župe Vratišinec, 1945.-1946.*, koji započinje kratkim crticama iz povijesti župe Sv. Križa u Vratišinecu. Nakon Drugoga svjetskog rata župa je bila obuhvaćena agrarnom reformom. U poglavlju o provedbi agrarne reforme navode se zakonski okviri i načela provedbe, nadležne ustanove i tijek postupka. Potom je u prijepisu objavljeno deset izvornih predmetnih spisa: zapisnika, odluka, dopisa, obavijesti i žalbi o postupku i provedbi agrarne reforme nad imovinom župe Vratišinec.

U *Prikazima* su predstavljene dvije knjige: Miroslav Akmadža, *Katolička crkva u Bosni i Hercegovini i komunistički režim. Knjiga II. 1967.-1990.* (Stjepan Kožul) i Lojzo Buturac, *Sisak 1945.* (Agneza Szabo).